

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

22 oktober 2007

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Filip Dewinter –

**houdende de organisatie van een referendum in Vlaanderen
over de Vlaamse onafhankelijkheid**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken,
Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie
uitgebracht door de heer Joris Van Hauthem**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Kurt De Loor.

Vaste leden:

de dames Hilde De Lobel, Katleen Martens, An Michiels, de heren Wim Van Dijck, Joris Van Hauthem;

de heer Ludwig Caluwé, mevrouw Sonja Claes, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;

de heer Kurt De Loor, mevrouw Else De Wachter, de heer Jacky Maes;

de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Laurence Libert, de heer Francis Vermeiren.

Plaatsvervangers:

de heer Thieu Boutsen, mevrouw Marie-Rose Morel, de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, mevrouw Gerda Van Steenberge;

de dames Cathy Berx, Vera Jans, Joke Schauvliege, de heer Luc Van den Brande;

de heren Dirk De Cock, Marcel Logist, Dany Vandenbossche; mevrouw Vera Van der Borgh, de heer Paul Wille.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck;

de heer Christian Van Eyken.

Zie:

1306 (2006-2007)

– Nr. 1: Voorstel van decreet

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie besprak op 16 oktober 2007 het voorstel van decreet houdende de organisatie van een referendum in Vlaanderen over de Vlaamse onafhankelijkheid.

1. Toelichting door de heer Filip Dewinter

De heer *Filip Dewinter* verwijst naar het feit dat dit voorstel van decreet al ter sprake is gekomen tijdens de plenaire vergadering van 10 september 2007. Een vraag tot spoedbehandeling van het voorstel werd echter verworpen.

De spreker meent dat de toen ingebrachte argumenten meer dan ooit gelden. De regeringsformatie duurt nu al 130 dagen zodat men kan spreken van een Belgische regimecrisis. Er wordt intussen wel onderhandeld maar het communautaire luik werd niet eens aangevat. Men mag dus nog grote moeilijkheden verwachten. Wanneer de politiek en de instellingen van dit land niet langer tot een consensus in staat zijn, moet men de bevolking het woord durven geven, moet men zich ondergeschikt durven maken aan de wil van het volk.

Een referendum is het meest geschikte middel om de bevolking de kans te geven zijn mening te uiten. De heer Dewinter vindt het cynisch dat er in allerlei kranten en media opiniepeilingen worden gehouden om de mening van de bevolking te kennen, maar dat het parlement heel weigerachtig staat tegenover de gedachte om de bevolking bij referendum te laten beslissen. Vandaar wil hij met dit voorstel van decreet het mogelijk maken dat de Vlamingen zich bij referendum zouden uitspreken over de vraag zoals vervat in artikel 3: “Dienen het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering onverwijld te starten met de voorbereidingen tot de oprichting van een onafhankelijk Vlaamse staat en de Franstaligen uit te nodigen tot onderhandelingen over de modaliteiten van dit onafhankelijkheidsproces?”

Met die vraagstelling geeft men aan dat men wil aansturen op een onderhandelde onafhankelijkheid. Het is niet de bedoeling die onafhankelijkheid op een niet-democratische manier te verwerven. Het voorbeeld dat de indiener voor ogen heeft is dat van de ‘fluwelen’ boedelscheiding in Tsjechoslowakije, waar men op een bepaald moment tot de conclusie kwam dat er geen politiek compromis meer mogelijk was tussen de vertegenwoordigers van beide staten.

De spreker vindt dat het Vlaams Parlement de uitdaging moet durven aangaan. Men hoeft zich in dat

verband niet te veel aan te trekken van de Belgische Grondwet of een eventueel negatief advies van de Raad van State. Een volk dat streeft naar onafhankelijkheid moet de politieke moed hebben initiatieven te nemen die soms haaks staan op de federale Grondwet. De heer Dewinter erkent dat de Grondwet niet de mogelijkheid biedt dergelijke referenda te organiseren. Hij is er zich ook van bewust dat de constitutieve autonomie van het Vlaams Parlement beperkt is. Niettemin moet men het lot in eigen handen durven nemen en via een referendum het oordeel van de Vlamingen vragen.

2. Bespreking

De heer *Francis Vermeiren* is van oordeel dat men respect voor de Grondwet moet opbrengen. Gelet op die Grondwet kan men zich grote vragen stellen bij het discours van de heer Dewinter. De spreker heeft de indruk dat de indiener van het voorstel wordt opgejaagd door andere partijen aan de rechterzijde van het politieke spectrum. Die partijen proberen elkaar blijkbaar te overtroeven.

De heer *Joris Van Hauthem* repliceert dat grondwetsbepalingen in het verleden al zijn geschonden en dat dit zelfs vandaag nog gebeurt. Het feit dat het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde nog niet gesplitst is, betekent dat de Grondwet niet gerespecteerd is. In dat licht zijn de verkiezingen van juni 2007 voor Kamer en Senaat ongrondwettelijk verlopen.

De spreker verwijst naar adviezen van de Raad van State over voorstellen van decreet houdende instelling van een deelstatelijke volksraadpleging (weliswaar niet te verwarren met een bindend referendum) kaderend in de procedure van onderzoek (*Parl. St. VI. Parl. 2001-02, nr. 1131/3*). Wat de grondwettelijkheid van die voorstellen betreft, heeft de Raad van State in 2003 gesteld dat hiervoor eerst een grondwetsherziening nodig is. Daartoe is in de jaren negentig een aanzet geweest, maar die pogingen zijn in de Kamer blijven steken en hebben nooit de Senaat bereikt. De Franstaligen hadden blijkbaar schrik om dit instrument in handen van de deelstaten te geven. De Raad van State heeft in 2003 echter verwezen naar eerdere adviezen over het feit dat gemeenten en provincies volksraadplegingen kunnen organiseren. Toen die wetteksten in 1995 voor de gemeenten en in 1997 voor de provincies werden ingediend, bestond er daarvoor ook geen grondwettelijke basis. Bijzonder eigenaardig is het feit dat de Raad van State verwees naar uitspraken van sommige ministers dat de Grondwet nadien wel aan de realiteit zou worden aangepast.

De heer Van Hauthem citeert uit het advies van de

Raad van State: “De Raad van State heeft in zijn eerder uitgebrachte adviezen immers aangegeven om welke reden hij van oordeel was dat er geen grondwetsherziening nodig was voor de organisatie van een volksraadpleging op initiatief van de gemeenten en de provincieraden. Die redenen hielden verband met de talrijke precedents die er waren, en met verklaringen die daarover in het verleden zijn afgelegd door verschillende bevoegde ministers.” De Raad van State stelde dus eigenlijk dat, hoewel ongrondwettelijk, men het zou laten passeren omwille van precedents en van uitspraken van ministers dat men achteraf de Grondwet wel zou wijzigen.

Op dit ogenblik bevindt men zich in de situatie dat men volksraadplegingen kan organiseren in de gemeenten en de provincies maar niet op gewestelijk vlak. De reden is dat dit ongrondwettelijk is. Men zou echter kunnen handelen naar analogie met wat eerder voor de gemeenten en provincies is gebeurd.

De heer *Francis Vermeiren* ziet geen reden om door het rood licht te rijden omdat anderen dat al eens eerder hebben gedaan. De spreker is van oordeel dat men in een rechtsstaat de wetgeving zo goed mogelijk moet naleven.

De heer *Filip Dewinter* meent dat een volk dat naar onafhankelijkheid streeft altijd de Grondwet moet schenden van het staatsverband waar men wil uitbreken. Dat was bijvoorbeeld zo in 1830 toen men de toenmalige Nederlandse Grondwet naast zich moest neerleggen om tot een Belgische onafhankelijke staat te komen. Dat is de logica van iedere staatsvorming.

De spreker vindt het spijtig en ook cynisch dat Open Vld, die de pleitbezorger is van de directe democratie, dit voorstel tot referendum niet bijtreedt. Hij citeert uit het regeerakkoord van 1999 van toenmalig minister-president Dewael: “In afwachting van de invoering van het bindend referendum en het volksdecreet, wordt het consultatief referendum ingevoerd om de burgers nauwer bij het beleid te kunnen betrekken. De Vlaamse Regering verbindt er zich alvast toe de uitslag van deze referenda te respecteren.” Onder die tekst stonden de handtekeningen van Patrick Dewael, Bert Anciaux, Karel De Gucht, Jos Geysels en Steve Stevaert. Acht jaar later moet men vaststellen dat er van al die paarse voornemens niks is terechtgekomen.

De heer *Francis Vermeiren* wil opereren binnen de wetgeving en binnen een democratisch gegeven. Dat was ook het uitgangspunt van diegenen die het regeerakkoord van 1999 ondertekenden. Binnen dat democratisch gegeven wil Open Vld inderdaad aan de mensen een maximale inspraak geven. De spreker meent dat het voorstel van decreet is ingegeven van-

uit een puur partijpolitieke overweging en een poujadistische manier van handelen. Het is bedoeld om de neergang bij de laatste verkiezingen tegen te gaan. De heer Vermeiren roept de indiener op de wet toe te passen zoals hij is. Om de wet te veranderen moet men echter over een meerderheid beschikken.

De heer *Eric Van Rompuy* stelt dat men op dit ogenblik poogt een federale regering te vormen, onder meer op basis van de resoluties inzake de staatshervorming die in het Vlaams Parlement zijn aangenomen. De spreker stelt verder dat zijn partij nooit voorstander is geweest van het organiseren van referenda. Verder is hij van oordeel dat het voorstel van decreet niet wettelijk is. Men vraagt de bevolking zich uit te spreken over iets dat illegaal is, over een aangelegenheid die ingaat tegen de Grondwet en de wetten van het Belgische volk. België is nog steeds een rechtsstaat en men moet dus binnen het wettelijk kader blijven. Men kan over de opportuniteit van het voorstel van decreet politiek van mening verschillen maar het decretaal initiatief als dusdanig is zonder voorwerp. De spreker is bereid daarover het advies van de Raad van State te vragen.

Ook de heer *Jacky Maes* vindt het voorstel van decreet ongrondwettelijk. De Vlaamse onafhankelijkheid is niet opgenomen in het programma van zijn partij, dus ziet de spreker geen enkele reden om dit voorstel goed te keuren.

De heer *Filip Dewinter* stelt dat de bedoeling van een referendum is om de mening van de bevolking te kennen. Als de meerderheid van de bevolking zich bij referendum voor de Vlaamse onafhankelijkheid zou uitspreken, moet ook de sp.a zich daarbij neerleggen, ook al is die onafhankelijkheid niet opgenomen in haar programma. In een normale democratie is het zo dat een partijprogramma ondergeschikt is aan de wil van het volk.

De spreker treedt de heer Van Rompuy bij waar die stelt dat het voorstel ongrondwettelijk is. Vlaams Belang is evenwel geen staatsbehoudende maar een revolutionaire partij die streeft naar Vlaamse onafhankelijkheid. Dergelijk streven naar onafhankelijkheid doet zich bijvoorbeeld ook voor in Schotland, waar in de loop van de volgende maanden een referendum over meer autonomie zal worden georganiseerd, of in Catalonië, waar een half jaar geleden een soortgelijk initiatief plaatsvond, weliswaar binnen het kader van de Spaanse Grondwet die die mogelijkheid biedt. De spreker betreurt dat in het federale België de deelstaten slechts over een beperkte constitutionele autonomie beschikken. In het kader van de nakende staatshervorming zou men ook over dat punt best eens nadenken.

De spreker vindt de houding dat de Grondwet derge-

lijke referenda niet toelaat conservatief en staatsbehoudend, en hij wenst zich daardoor niet te laten tegenhouden. Hetzelfde geldt voor een eventueel advies van de Raad van State. Het Vlaams Parlement is immers het soeverein en legitiem parlement van Vlaanderen en in de evolutie naar zelfstandigheid en onafhankelijkheid moet men zich niets aantrekken van de Grondwet of de Raad van State. Er zijn momenten in de politieke geschiedenis dat men in overdrive moet durven gaan. Dit is misschien wel zo'n historisch moment. Daarbij past geen al te grote discussie over legistische en grondwettelijke bezwaren maar in eerste instantie politieke moed.

Ten slotte vindt de spreker het ook strategisch een gemiste kans dat men de Vlaamse bevolking haar mening over de Vlaamse onafhankelijkheid niet durft vragen. Het idee alleen al van zo'n referendum zou de Franstaligen er tijdens de federale regeringsonderhandelingen snel toe aanzetten om op de Vlaamse communautaire eisen in te gaan.

De heer *Eric Van Rompuy* repliceert dat het parlement verkozen is om een bepaalde rechtsorde waar te maken. Die rechtsorde verleent het parlement niet de mogelijkheid om de eigen rechtsorde op te heffen of om de eigen bevoegdheden te overschrijden. Als Vlaams Belang de onafhankelijkheid wil uitroepen, dan moet men hiervoor geen voorstel van decreet indienen.

De heer *Francis Vermeiren* wil er geen twijfel over laten bestaan dat zijn partij steeds binnen het wettelijk kader wenst te blijven. Dat doet niets af van het feit dat de Vlamingen een aantal rechtmatige communautaire eisen hebben. Hij stelt nog vast dat de door Vlaams Belang gewenste onafhankelijkheid niet voorkomt in het programma van de andere partijen. Uiteindelijk zijn de verkiezingen nog het beste referendum want de mensen kunnen dan aan de hand van de partijprogramma's hun keuze bepalen. De kiezer is in juni jongstleden nog geraadpleegd en die heeft Vlaams Belang zeker geen gelijk gegeven.

De heer *Filip Dewinter* verwijst nog naar uitspraken van grondwetsspecialisten Senelle en Van Orshoven, die gesteld hebben dat het wel legitiem zou zijn indien het Vlaams Parlement op een bepaald moment het lot in eigen handen zou nemen door bij meerderheidsbeslissing uit de federale staat te stappen. Ongetwijfeld zou dit niet grondwettelijk zijn, maar men moet een onderscheid maken tussen de wettelijkheid en de legitimiteit van zo'n initiatief. Indien het Vlaams Parlement een dergelijke beslissing zou nemen, treedt men niet in de illegaliteit maar in de legitimiteit van een soeverein parlement dat bij volheid van bevoegdheid kan beslissen. Een dergelijke stap zou niet ondemocratisch zijn. Het voorleggen van zo'n stap aan het oordeel van de bevolking via

referendum is zelfs de meest democratische manier om te weten te komen wat de bevolking denkt.

De heer *Christian Van Eyken* stelt niet steeds akkoord te gaan met datgene wat er in het Vlaams Parlement wordt beslist, maar dat die beslissingen wel steeds binnen het wettelijke kader tot stand komen. Verder is het hem opgevallen dat Vlaams Belang blijkbaar geen waarde hecht aan de rechtsstaat of aan instellingen zoals de Raad van State.

3. Stemmingen

De artikelen 1 tot 14 en het geheel van het voorstel van decreet houdende de organisatie van een referendum in Vlaanderen over de Vlaamse onafhankelijkheid worden verworpen met 7 stemmen tegen 5.

De verslaggever,

De voorzitter,

Joris VAN HAUTHEM

Kurt DE LOOR